

49101216 : สาขาวิชาโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์

คำสำคัญ : เทคนิคเชิงช่าง/ปูนปั้นสมัยทวารวดี/ดินเผาสมัยทวารวดี

วรรณภา อัมพวัน : เทคนิคเชิงช่างงานประติมากรรมปูนปั้นและดินเผาที่ใช้ในการ
ประดับศาสนสถานสมัยทวารวดี. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ศ.ดร.ผาสุข อินทราวุธ และ
ผศ.พัชรี สาริกบุตร. 257 หน้า.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงเทคนิควิธีการสร้างสรรค์งาน
ประติมากรรมปูนปั้นและดินเผาในช่วงสมัยทวารวดี เนื่องจากเป็นช่วงวัฒนธรรมที่เริ่มปรากฏมี
การสร้างงานศิลปกรรมเพื่อประดับศาสนสถานอย่างจริงจัง โดยทำการศึกษาขั้นตอนต่าง ๆ เริ่ม
ตั้งแต่การเตรียมวัตถุดิบก่อนการทำงาน การสร้างงานประติมากรรมจนถึงการติดตั้งงาน
ประติมากรรมประดับกับศาสนสถาน โดยการนำเอากระบวนการทางวิทยาศาสตร์คือศิลาวรรณนา
เข้ามาใช้เพื่ออธิบายการเตรียมส่วนผสมและวัตถุดิบต้นกำเนิดที่พอจะพบได้ในตัวอย่าง
โบราณวัตถุร่วมกับการศึกษาด้วยการทดลองปฏิบัติเพื่ออธิบายเทคนิคการสร้างงาน

จากแหล่งโบราณคดีที่ศึกษาทั้ง 8 แห่ง ได้แก่เมืองนครปฐมโบราณ จังหวัดนครปฐม
เมืองคูบัว จังหวัดราชบุรี เมืองอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี โบราณสถานทุ่งเศรษฐี จังหวัดเพชรบุรี วัด
นครโกษา จังหวัดลพบุรี โบราณสถานโคกไม้เดน จังหวัดนครสวรรค์ เมืองศรีมโหสถ จังหวัด
ปราจีนบุรี และเมืองศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาสรุปได้ว่างานประติมากรรมดินเผาจาก
แหล่งโบราณคดีบางแห่ง เช่นเมืองศรีเทพ และเมืองอู่ทองนั้นก็มีลักษณะของการใช้เครื่องมือและ
วิธีการทำที่แตกต่างที่บ่งบอกลักษณะเฉพาะของตนเองได้ เป็นต้น ซึ่งแสดงว่าช่างปั้นของท้องถิ่น
นั้น ๆ มีวิธีการสร้างงานตามความคิดของตนเอง

ภาควิชาโบราณคดี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2553

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1. 2.

49101216 : MAJOR : HISTORICAL ARCHAEOLOGY

KEY WORD : TECHNICAL WORKMANSHIP/ DVARAVATI STUCCO/ DVARAVATI TERRACOTTA
WANNAPA AMPAWAN : TECHNICAL WORKMANSHIP OF STUCCO AND
TERRACOTTA ARCHITECTURAL DECORATIVE ART OF DVARAVATI PERIOD. THESIS
ADVISORS : PROF.PHASOOK INDRAWOOTH., Ph.D., AND ASST. PROF. PATCHAREE
SARIKABUTARA. 257 pp.

The objective of this thesis is to study technique of creative stucco and terracotta of decorative arts in Dvaravati period, which is the first period of creative arts for decorating religious building.

This study focused on the process of work starting from the material preparation, the making of the creative sculpture and the sculpture on religious building. In order to explain the mineral components of these stucco and terracotta sculptures, the thin section analysis (Petrography) is utilized. The experiment is also used to describe the technique of workmanship sculpture as well as installation sculpture for decorate religious monument.

Analytical study of stucco and terracotta samples from 8 archaeological sites, namely Ancient Nakhonpathom (Nakhonpathom province), Kubua (Ratchaburi province), U-thong (Supanburi province), Tung-sretti (Petchaburi province), Wat Nakhonkosa (Lopburi province), Kokmaiden (Nakhonsawan province), Sri-mahosot (Prachinburi province) and Sri-thep (Petchaboon province), led to conclusion that terracotta sculpture from some archeological sites such as Sri-thep and U-thong showed traces of some tools and some techniques which indicated the characteristic of their local workmanship.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

Department of Archaeology Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2010

Student's signature

Thesis Advisors' signature 1. 2.

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณและขอบคุณ บุคคลต่อไปนี้ที่ให้ความเมตตาอนุเคราะห์ช่วยสนับสนุนเกื้อกูลข้าพเจ้าเพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถลุล่วงไปได้ดี บุคคลเหล่านี้ได้แก่ พระมหาธีรศักดิ์ ธีรธมฺโม เจ้าอาวาสวัดโคกไม้เดน จังหวัดนครสวรรค์ คุณพ่อ ครูสอนศิลปะคนแรกของข้าพเจ้า คุณแม่ คุณยาย คุณย่าครอบครัวที่เป็นคอยเป็นกำลังใจ อาจารย์ผาสุข อินทราวุธ บุคคลที่เมตตาและเข้าใจข้าพเจ้าอย่างที่เป็นตัวตนเสมอ อาจารย์พัชรี สาริกบุตร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์จิรัชสา คชาชีวะ อาจารย์สาयนต์ ไพเราะญจจิตร อาจารย์โรงเรียนเพาะช่าง อาจารย์สมยศ คำแสง อาจารย์ชูเกียรติ ศรีสุข อาจารย์วรวิชัย หิรัญมาศ อาจารย์เอก อาจารย์เป๊าะ ที่ให้ความรู้ด้านข้อมูลและเทคนิคปูนปั้นและดินเผา

ขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณ ประจำปี งบประมาณ 2553

ขอขอบคุณบริษัทปูนที่พีไอเป็นอย่างดีให้โอกาสได้เข้าร่วมติดตามและฟังการสัมมนาวิชาการในการประกวดปูนปั้นครั้งที่ 10 จังหวัดเพชรบูรณ์ ลพบุรี ชัยนาท สุพรรณบุรีและคณะร่วมเดินทาง เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสมเด็จพระนารายณ์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ปราจีนบุรี พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระปฐมเจดีย์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติราชบุรี จิปาถะภัณฑสถานบ้านคูบัว พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุทอง

ขอบคุณพี่สาวที่น่ารักช่วยเหลือข้าพเจ้ามาตลอด และข้าพเจ้ายังจดจำได้เสมอตั้งแต่สอบเข้าสาขาโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์ ที่ดวงกมล อัครมาศ ที่เชี่ยวชาญ ให้กำลังใจ ปลอบ ชู ข้าพเจ้าทำให้ได้มีวันแห่งความสำเร็จนี้ พี่จีบผู้ช่วยแนะแนวทางให้เห็นแนวทางการทำหัวข้อวิทยานิพนธ์ และไม่ขอลืมน้ำใจไมตรีของกัลยาณมิตรของข้าพเจ้าทุกคน วนาพร คำบุศย์ ศิริจันทร์ สุขญาติเจริญ พงษ์ศักดิ์ นิลวร และศรัณย์ มะกรูดอินทร์ ผู้สร้างเสียงหัวเราะและช่วยเหลืออย่างไม่เคยปฏิเสธคำขอร้องใด ๆ รวมถึงให้ภาพถ่ายและจัดรูปเล่มให้สมบูรณ์ ขอบใจทงศักดิ์ สุทธิธีรวัฒน์ ผู้อดทน เสียสละเวลาเป็นผู้ร่วมทางตลอดการเดินทางเก็บข้อมูล จากแหล่งข้อมูลทุกแห่ง ขอบใจหนูกิและหมูน้อยน้องชายที่รักและเป็นกำลังใจเสมอมา